

CELE ȘASE FEȚE ALE ZARULUI

Alea iacta est (Zarurile au fost aruncate) rostise Caesar la trecerea Rubiconului, cel puțin așa ni s-a transmis prin tradiția culturală, fără a se consemna că informația este oarecum eronată, vorbele fiind șoptite, de fapt, în greacă: *Anerriphthó kybos*. Că este așa și nu altfel, aflăm de la Plutarh – **Viețile paralele**, Pompeius, 60.

Mutatis mutandis, pentru fiecare filolog, conștient de complexitatea termenului invocat, acest tărâm magic este dominat de cele șase fețe ale zarului care a fost rostogolit odată cu logos-ul hărăzit doar lui.

Pentru că *zarul* filologic nu are cum să fie altfel decât pișicher, zglobiu, jucăuș, sobru, cochet, discret, distins, zănatic, academic, elegant, frivol etc., adică ni se înfățișează sub diverse măști, de data aceasta ni se descoperă prin:

1. critică literară – **Viziuni Critice** – Paul Aretzu
2. lingvistică – **Funcții metaforice în Luntrea lui Caron** – Lolita Zagaevschi Cornelius
3. interviuri – **Miezul lucrurilor**, interviu cu Irina Petraș – Alexandru Deșliu
4. poezie – **Amazon** – Ștefan Manasia
5. proză – **La sud de graniță, la vest de soare** – Haruki Murakami
6. traducere – **Despre Universalii** – Pierre Abélard.

Desigur, cele șase fațete ale *zarului* filologic nu sunt decât pretexte, (cum, de altfel, un pretext a fost și *zarul* lui Caesar) pentru a atrage atenția asupra unor cărți, diferite ca gen literar, scriitură, stil etc.

a. Prima latură a zarului – critica literară.

Nu întâmplător m-am oprit asupra acesteia, deoarece, se știe, critica reprezintă conștiința unei fărâme din palierul universal al culturii. Cel puțin așa ar trebui să fie.

Viziuni critice, Editura „Ramuri”, 2005, autor Paul Aretzu, chiar își propune să fie o oglindă, mai mult sau mai puțin buclucașă, în măsura în care autorul se lasă curtat de cărțile din jur.

Scrisă cu multă inteligență, cu mult talent, dar, rar la un critic literar, și cu mult umor, cartea, compozită în structura ei, este o *Odisee* în măsura în care își asumă libertatea căutării, a rătăcirii prin cuvânt.

Paul Aretzu își ia dreptul de a crea, deși s-ar spune, la prima vedere, că-și confecționează o carte din cărți. Deschizându-și **Viziunile critice** printr-un eseu referitor la versurile poetei Ana Blandiana – **Reflexul sensurilor, poeme noi** – autorul imaginează doi pigmenți poetici, viață-moarte, care ar marca poezia amintită, din a căror esențe contradictorii s-ar produce o resurecție poetică. Magia facerii pe care o întâlnește în cuvânt, gravid cu potențialitate, îl obligă pe Paul Aretzu să-și intituleze micile panseuri cu nume voluptuos-jucăușe, apelând chiar la cochetărie. Astfel, întâlnim titluri ca **Alchimia fericii, Oglinda înrămată cu sânge, Infinitel fețe vii ale morții** etc.

Cu disponibilități multiple, într-un stil aparent relaxat, ochiul critic deciptează rînd pe rînd pagini de metaforă. De la Ana Blandiana, trecînd apoi prin scrierile lui Liviu Ioan Stoiciu, Eugen Evu, Aurelian Titu Dumitrescu, George Vulturescu, Cassian Maria Spiridon, Paul Aretzu țese sensuri multiple pe marginea mecanismului ficțional poetic.

Ceea ce nu reușește să facă, însă, ține de o oarecare desprindere față de limbajul standard, șablonat, pe care, nu de puține ori l-am întâlnit în varii reviste. Referindu-se la Aura Christi, la ceea ce ea scrie, Paul Aretzu spune: „Puternic personalizată, poezia Aurei Christi se distinge ușor între cea a congenerilor. Este o creație nervoasă...” Conform sintagmei „se distinge ușor între cea a congenerilor”, folosită până la sufocare prin reviste, tind să cred că atâta „distincție” există în fiecare scriitor în raport cu generația din care aparține, încât toți seamănă ca stil – „este o creație nervoasă...”

În schimb, eseul critic **Jocul de-a visarea** revine pe aceeași linie a libertății limbajului, drept pentru care, cred că autorul s-a simțit excelent în poemele Luliei Pană, lecturându-le prin intermediul unui alter-ego pierdut, dar redobândit acum – **tine-rețea cu reveria ei erotică**.

Viziuni critice, autor Paul Aretzu, există dincolo de scheme prefabricate de critici mofturoși și pedanți, reușind, printre rînduri joviale, să strecoare niscaiva noțiuni de teorie literară, de estetică: „Scrisul autentic este scrisul reflexiv, monologic, consumat în sine, poetic, reprezentând singura realitate autentică, ficțiunea, scrisul intangibil, mental, tabernacular.”

b. O altă față a zarului filologic ține de palierul strict al limbajului, de un domeniu al gândirii științifice – lingvistica.

„Lingvistica – spune Eugen Coșeriu –, numită și știință a limbajului, glotologie sau glosologie (fr. *linguistique* sau *science du langage*, it. *linguistica* sau *glottologia*, germ. *Sprachwissenschaft*, engl. *Linguistics*) și, mai puțin propriu, *filologie, filologie comparată, gramatică comparată*, este știința care studiază din toate punctele de vedere posibile *limbajul uman articulat*, în general și în formele sale specifice de realizare, adică în *actele lingvistice* și în sistemele de izoglose care, tradițional sau convențional, se numesc *limbi*.”

O carte consistentă din toate punctele de vedere, pe domeniul mai sus invocat, care nu trebuie trecută cu vederea, este **Funcții metaforice în Luntrea lui Caron de Lucian Blaga – abordare în perspectivă integralistă**, autor Lolita Zagaevschi Cornelius, „Clusium”, 2006.

Editarea acesteia reprezintă, inevitabil, un autentic act de cultură pe plan internațional și, îmi îngădui să evidențiez importanța integralismului lingvistic, mișcare științifică fondată de savantul Eugenio Coseriu, de origine română.

Sprîjinindu-se pe o extrem de bogată bibliografie, riguros concepută, lucrarea de cercetare propune o nouă abordare asupra creației blagiene, constituind un prag de referință pentru cercetarea ulterioară a operei lui Lucian Blaga. **Funcții**

metaforice în Luntrea lui Caron se impune prin mutațiile pe care le produce în abisul științific de până acum devenit orizont științific, nu pentru că pornește din perspectiva unei teorii ci, pentru că, plasându-se în interiorul ei, integralismului lingvistic, o explică, o aplică, având finalitate în aportul științific ce se identifică prin două coordonate: 1. valorificarea teoriilor blagiene cu privire la metaforă, raportându-se de fiecare dată la integralismul lingvistic coșerian; 2. hermeneutica blagiană.

Având drept obiect de cercetare textul romanului **Luntrea lui Caron**, Lolita Zagaevschi Cornelius, doctor în lingvistică, pune în lumină, pentru prima dată pe acest palier de cercetare a operei blagiene, procesul de facere a sensului în interiorul textului mai sus amintit.

Lucrarea, care reprezintă teza de doctorat, dezvoltă, cercetează semantica textului „din perspectiva configurației specifice a funcțiilor textuale metaforice”, propunând trei secțiuni.

I. Cadrul conceptual

Această primă secvență ține strict de teorie, de definirea și delimitarea lingvisticii textului în raport cu alte discipline, situându-se în abordare atât pe orizontal prin proiecții integrale, cât și în profunzimea cronologică, prin raportarea consecventă la alte teorii lingvistice.

Direcțiile exhaustive de cercetare vor sublinia pigmentii care au rolul de a decripta progresiv această primă treaptă. Trec în revistă doar câteva elemente teoretice: *sens, text poetic, lingvistica textului, stilistica, diaforic, endoforic, epiforic, articularea sensului, funcția textuală etc.*

II. Dimensiunea metaforică a sensului

Structurat pe paragrafe, conținutul de idei fiind extrem de argumentat, acest palier aduce informații multiple care configurează remarcabile secțiuni pentru metaforologie, ce nu au fost propuse, dezbătute pînă la profesorul M. Borcilă. Fenomenul metaforic, prim pigment al sensului, este urmărit din perspectiva celor două modalități de funcționare a metaforei: *cultural și lingvistic*.

În lumina acestei funcționări duble, domeniul metaforologiei beneficiază de o dublă claritate terminologică, prin situarea lui în „creativitatea culturală” și în „creativitatea lingvistică”.

Un nou mod de înțelegere a noțiunii de creativitate care, nu doar pune în ordine teorii dezvoltate de-a lungul timpului cu privire la metaforă, ci fundamentează o viziune originală asupra creativității ca sorginte pentru *cunoașterea originară*, bază atât pentru *științele culturii*, cât și pentru *științele naturii*.

„Această înțelegere a fenomenului metaforic în perspectivă *integralistă* – spune Lolita Zagaevschi Cornelius – a fost propusă de profesorul clujean M. Borcilă, care schițează o viziune complexă structural-funcțională, de inspirație blagiană, asupra domeniului dublu de funcționare a metaforei: *domeniul lingvistic și domeniul trans-lingvistic*.

III. Investigarea metaforicii textuale

Selectând anumite texte din interiorul romanului, nu preferențial, ci impuse de neomogenitatea prozei, numită de lingvista Zagaevschi Cornelius „ezitare tipologică”, această parte a cărții urmărește facerea propriu-zisă a sensului, examinând funcțiile metaforice lingvistice și pe cele poetice.

Cartea **Funcții metaforice în Luntrea lui Caron de Lucian Blaga – abordare în perspectivă integralistă** reprezintă un câștig în planul culturii universale din perspectivă lingvistică, dar și în cel cultural românesc, constituindu-se prin aceasta o nouă așezare a gândirii blagiene.

c. Uzitând de joc, de șiretlicul zarului de a ne arăta de fiecare dată o altă față, voi proclama din nou Alea iacta est! lată o nouă lume, o nouă mască – interviul.

Miezul lucrurilor, convorbire cu Irina Petraș, Editura „Pallas”, 2006, autor Alexandru Deșliu.

Există cărți pe care, dacă vrei să le povestești, nu le poți povesti, pentru că îți dai seama că nu poți omite nimic, îți dai seama că ar trebui să rostești fiecare cuvânt exact cum a fost rânduie de la bun început. Primind **Miezul lucrurilor**, mi-am zis, ajutată de un prieten cârcotaș, *încă o carte?!* La ce bun o nouă carte în lumea aceasta, ce aduce nou? Și prietenul meu, cârcotaș, a adăugat: *n-aș scrie o carte decât dacă aș fi sigur că fără ea ar pica cerul.*

(Ei bine, cerul n-ar fi picat cu siguranță indiferent dacă Platon și-ar fi scris sau nu cărțile!). Însă, psihicului cu nodul în papură, fără să vrea, a atins o problemă extrem de actuală: invazia de maculatură. Practic, faptic sau cum doriți boieridumneavoastră, astăzi toată lumea scoate cărți. Mai mult, unii / unele scot cărțile, câte două pe an, în fiecare an, cum pun gospodinele castraveții la murat în borcan.

Și Augustin a scris extrem de mult, dar a devenit Augustin! Plenitudinea subiectelor, greutatea ideilor, polemica în frază, exhaustivitatea l-au situat în primul rând al culturii!

Fără a minimaliza numele criticului literar Irina Petraș prin cele afirmate anterior, cartea **Miezul lucrurilor** trebuia scrisă.

O viață de critic, o viață înconjurată de cărțile altora, scriindu-se pe sine prin cuvintele altora, scriind cărți din cărțile altora, o viață pe care și-a clădit-o clădind în ea însăși carte lângă carte, carte peste carte, suprapunând lumii ei lumile celorlalți, confruntând ideile unei potențiale biblioteci universale. Așa arată Irina Petraș – criticul care citește prin buricele degetelor mii de pagini.

Ce-aș mai fi putut găsi în **Miezul lucrurilor**, întrebătorul fiind Alexandru Deșliu, rostitorul Irina Petraș! O liniște a ordinii, o tăcere creatoare a singurătății, o căutare a fețelor morții, o febrilă alergare după umbrele din care se ivește adevărata lumină, o vulnerabilitate a omului, un firesc, o așezare cu tâlc în *locuri*, o seninătate de nebănuie, pe care o agață discret la colțul cuvântului. O povestitoare care, până acum, s-a povestit pe ea povestindu-i pe alții. **Miezul lucrurilor** pune în prim-plan o nouă figură – Irina Petraș – Povestașul!

Întrebată de Al. Deșliu despre meleagurile copilăriei, răspunsul, desprins dintr-un arabesc, deschide mulțimi de porți, ca în jocul din copilărie cu binoclul și cioburile de sticlă viu-colorată, care dezvelea diverse forme, flori, curcubeu.

„Prima casă din Agnita, la intrarea în oraș. Un fel de hol mare, pătrat. Un perete – o ușă mascată cu un covor negru cu flori. O oglindă mare pe perete, jocul cu tata care nu mă poate ajunge deși înghesuiala e teribilă, spațiul dintre ușile de la intrare, loc interzis, căci ducea spre scări abrupte; Ana, mică, mică, ocrotită – eu devenind sora cea mare, plină de responsabilități; bunicul din Maramureș în vizită, eu citind litere din cărți rusești, apoi cuvinte fără înțeles din ziar, mirată că le pare ceva de mirare și de răsplătit cu bomboane acrișoare sticloase, în toate culorile – unele cu un mic sămbure întunecat, tata le pune pe dulap să facă pui, fremătăm de nerăbdare așteptând minunea; îmbrățișarea alor mei, auzite uneori în nopți, spaima că mama poate fi omorâtă; lupul rătăcit în curte, într-o iarnă grea, oprit la doi pași de mine și privindu-mă, deloc amenințător, supărarea că oamenii cei mari îl alungă cu strigăte înfricoșate.”

Interesant de semnalat că în textul Irinei Petraș nimic nu se oprește, nimic nu este rostuit în cremene. Ambiguitatea descrierii – „un fel de hol“ – situează amintirile, care par a fi desprinse dintr-un vis, în viață. Capacitatea de a stăpâni cuvântul care, de fapt, e greu cu toate lumile posibile, conferă spontaneitate discursului, indiferent de palierele prin care aleargă – științifice sau culturale.

Într-o continuă căutare a învăluirilor, își asumă conștient o singură încremenire – în *ne-așezare*.

Un farmec al întâlnirii ideilor, rotunjime a frazelor, o rostire cu înțelesuri ascunse, o ironie fină, abia perceptibilă, te apropie ca ființă umană de text. Firescul vorbirii despre moarte, despre viață, despre locuire, despre scris, despre trecere, despre oameni și cărți, despre dorințele lor ultime, nu lasă frazării loc de tânguire. În orice cuvânt e o liniște a truditului întru gândire, a făptuitorului cu mâinile.

„Dormiți, aveți vise?“ – A.Deșliu. „Cel mai adesea adorm ușor, după ce îmi recapitez cele făcute / gândite și nefăcutele pentru a doua zi. Nu am insomnii, căci mă duc la culcare ca în slujbă onirică.“ – Irina Petraș

Nu se mimează nimic, ea trudește în pajiștea cuvintelor și o face bine, fără oboseală în cerneală, trudind chiar și în somn.

Elevată, dar nu elitistă, extrem de actuală în mișcările lingvistice pe care le lasă să se manifeste pe hârtie, adunând din te miri ce domenii elemente pentru laboratorul literaturii, generoasă și obiectivă, cu un comentariu critic rupt dintr-o franchețe, pentru unii șocantă, toate acestea fac din Irina Petraș – Scriitorul. Ea nu mimează nimic, ea joacă ultima carte, ea trudește în pajiștea cuvintelor, căci despre tainica poveste a vieții – cuvântul care ne domină – este vorba în *Miezul lucrurilor*.

d. *Alea iacta est!* Și a fost Poezia!

Amazon, Editura „Vinea“, autor Ștefan Manasia.

De profesie visător – „Le păream, fără îndoială, mort / nici nu-mi dădeam osteneala să nu mai clipesc / să nu privesc gleznele și teneșii de gumă / pentru că pentru ei eram mort, fără îndoială“ – Ștefan Manasia convinge de la primul cuvânt.

Nu contează lumile, nici realitățile, nici irealitățile, nici adevărurile, nici minciunile! Volumașul – subțirel, pentru că un poet care se respectă, asumându-și autenticitatea a ceea ce este Poetul, știe că mintea screme Poezia, că daimonul se screme prin poet, nu țopăie în fiecare zi cu un poem – e blindat cu imagini cheie, un ochi de drăcușor stă și pândește în ochiul întors spre el, în interiorul poetic. Răutăcioasele elemente ale realității hătre se răsfrâng spre înăuntru, de unde se naște fantasma. Tu, ca cititor de poezie, cazi în capcană, cazi în fantasma demonului poetic, ce te manipulează, te convinge. Crezi că lumea pe care Manasia ți-o toarnă în versuri e a ta! *Iluminarea* poetului devine și a ta. Lui i se deschid ochii a poezie, tu, ca cititor, pătrunzi în nebuloasa iluminării lui: „te gândești uneori la destinul tău de poet atunci / alegi o agendă cu copertele verzi pe care o vei umple / cu versuri cum covorul de scame sau privirea / îți va aluneca pe zidurile reci răzuind tencuiala / te gândești la obiecte minuscule inutile fascinatorii / la culorile lor ponosite sub rugină și praf / la sunetele pe care le-ar scoate dacă ar ști cânta / la piruetele pe care le-ar descrie prin aer dacă / formele li s-ar îndulci îndeajuns cât să poată dansa / și atâtea lucruri visezi și atâtea istorii îți povestești / ca și cum ai fi dintr-o dată ochiul lucios cu pete grenă / al caracatiței din abis / cercetând strălucirea planctonului / apariția codului cu dinți reptilieni / sau a antenelor rândunicii de mare / și abia atunci

realizezi cât de străin de toate vei fi / în înserarea ce îți apasă ușor vertebrele: / ai să-ți simți degetele obosite pe masa de scris / și lucrurile tăcute și pierdute într-un fel de extază / incapabilă să-ți șoptească o poveste măcar / incapabile de un tremur înțelegător sau de un surâs.“ (*iluminarea*)

Ștefan Manasia e redus la propria lui lume, a poeziei, care deschide mii de obloane spre altele. Posibilitățile uneori sunt tragice, ca de telenovelă, cum singur declară la un moment dat poetul, dar nu redundant-patetic.

El secretă fantasme dincolo de el, cu un ochi fals-lucid, privindu-și hedonismul: „Aici stau și paharele de plastic murdare cărțile-ntre coperte / jupuite doi trandafiri descompuși într-o sticlă cu apă / Aici îmi țin eu viața ca pe un roman de amor / acoperind ratările iluziile și decesele scriitorilor preferați / cu un strat superficial de magie / Mi-e greață parcă văd o telenovelă“

Cu altă ocazie, balastul de fier se prelinge cu broderii imaginare pe propriul traseu corporal, pe șinele prin care se scurge sângele, pe buretele capului îmbibat cu egocentrism nerușinate, care se descompun sub presiunea poeticului: „locuitorii orașului înalță noapte de noapte hidrocentrala / pe parcursul negru al sângelui meu // așezarea sporește cu blocuri mândre și școli în locul / mlaștinilor infecțioase și luxuriante a fost amenajat / părculețul de agrement dotat cu bărci verzi / tata și mama și Mihaela au tăiat panglica noului cartier, / iar primarul i-a lăsat să-și aleagă o locuință comodă / și amplă, la orice etaj...“ – *hidrocentrala*.

Metaforele halucinogene, imaginile hâde, limba, lungă și subțire, ascuțită și gata să te împungă, de poet bețiv de poezie, gata să-i schimonosească pielea și degetele care scriu și mintea care gândește, gata să-i slujească viața, cuibăresc involuntar, sau nu, potecile poetice, facerea internă și brută: „îți ia patru ani să ascuți o imagine, să eliberezi / în apa măloasă un simbol, o vedenie / un gest pe care nu l-ai dus niciodată până la capăt / un cuvânt care te roade, de-atâta timp, ca o tenie“. Psihozele, macularea e o stare de fapt a poeziei, a frumuseții creației. Manasia se autodevotă. E o plăcere haotică în a-și râde de el și de lume într-o formă tragic-grotescă: „sau remușcarea umflată, sudoarea / ce te-nsemnează în cearșafuri de sânge / aerul în care levitează prieteni iubiți / vână, te sărută pe gură, te strânge“.

Pasivitatea masochistă de poet, limpede la minte de el și zilele lui încă de la început, pipăie toate înțelesurile neînțelese ale lumii și ale ne-lumii, cu o obrăznicie maximă, cu un sfâșiat de privire mefistofelică, știută, cântărită doar de el, dar acceptată cu milă, îngăduință de ceilalți, de mulțimea celorlalți, manipulată de poet – de mortul viu: „eram atât de mort, încât nu participasem la jocuri / de la bun început, mă toleraseră în rândurile / lor doar ca purtător de maladii / curioase și inofensive“.

Jucător în iureșul durității, renunță cu unele poezii la arta convingerii. E momentul când pașii adună de pe stradă, de prin gunoaie, de prin canale, din elementele banale precum pedofili, jandarmii, pasagerii, copiii străzii, o artă poetică, începând și sfârșind printr-un joc de leagăn pentru copii: „țupa țupa și iar țupa / toată lumea stă deasupra / numai eu stau în canal / ca un pui de șobolan...“

Poemul lui Ștefan Manasia curge ca un fluviu fără oprire, înecând în lumi de silabe fiecare cititor.

e. Și i-am cîntat zarului, și i-am mîngâiat, și i-am îmblînzit, și i-am aruncat, până ce a clocit din cele șase piei

o poveste – proza.

La sud de graniță, la vest de soare, Editura „Polirom“, autor Haruki Murakami.

Povestea de dragoste rostită de Haruki Murakami îl așează în plan central pe Hajime, proprietarul unui bar din Tokyo. Scrisă cu multă vervă, foarte alert, cu vii zvâcniri metaforice, cartea închipuie o poveste de dragoste, cu plieri pe fantastic. Frazarea e ca o unduire melodică, vagi romanțe șoptite în valuri de metaforă.

„Nu cred că am aprins lumina, pentru că îmi stăruia în minte umbra focului din sobă proiectată pe pereți. Nat King Cole cânta **Pretend** și bineînțeles că la vremea aceea noi nu înțelegeam deloc cuvintele în engleză. Nouă ni se păreau niște formule magice, dar pentru că îmi plăcea melodia și pentru că o ascultam de nenumărate ori, am reușit și eu să bângui cuvintele de început...”

Viața și moartea sunt două surori pe muchia iubirii pasionale, refrenul melancolic al morții și deopotrivă al vieții fiind melodia lui Nat King Cole, **La sud de graniță, la vest de soare**, de unde și numele romanului.

Povestea este spusă la persoana I, începe simplu, printr-o frază autobiografică: „m-am născut pe 4 ianuarie 1951, deci prima săptămână din prima lună a primului an din cea de a doua jumătate a secolului XX. Nu cred că data are o importanță deosebită, dar din cauza ei părinții m-au botezat Hajime, care înseamnă «început» în limba japoneză.” Scenele se desfac unele din altele ca într-o cascadă, provocând alte și alte povești. Totul este aproape ireal, de o poeticitate extremă care conferă pasajelor de iubire o aură diafană, scoțându-le din grotescul dureros. Firescul dorințelor, amintirea pasională a unei iubiri puerile, mizeriile vieții, moartea care pândeste, iubirea care scapă printre degete de fiecare dată, alergarea spasmodică pentru a pune mâna pe ea, pentru a o încremeni, iluziile sunt tot atâtea metafore ale vieții și morții, povestite cu atâtea farmec de Haruki Murakami.

„Shimamoto era solidă, cam cât mine de înaltă, și cu trăsături distincte. Eram convins că o să ajungă o femeie frumoasă deși, când am cunoscut-o, fizicul ei nu reflecta nici pe departe frumusețea interioară. Nimeni nu o considera atractivă la vremea aceea...”

Prima dragoste, care se transformă în vis, bucurie, spaimă, paloare, obsesie, viață și moarte este șchioapa Shimamoto, jumătate copil, jumătate adult. Descrierile sunt, de cele mai multe ori, banale, conjuncturale, imaginează fragmente bizare, de o stranietate șocantă, cu fulgurații halucinante, emanând din întreg romanul o lume suprarealistă. Pasajele de iubire, povestea rătăcirii și a regăsirii, dragostea în sine, parcă pusă într-un tablou vechi cu ramă aurită, emană un aer calm, de vis ireal, brodat în cenușa norilor ce trec peste iureșul orașului Tokyo de astăzi: „Când a spus lucrul acesta, Shimamoto voia chiar viața mea...”

La sud de graniță, la vest de soare este povestea unei iubiri în fantastic, scrisă pe fundalul istoric.

f. *Aneriphthó kybos!* – Traducerea

Despre Universalii, comentarii la Porfir, Editura „Polirom“, Pierre Abélard.

Volumul, în ediție bilingvă, latină-română, adună cele mai importante texte despre universalii, gândite de filosoful Abélard.

Conform lui Peter Dronte – *A History of Twelfth – Century Western Philosophy*, „Cambridge University Press“, 1988 –

filosoful de tradiție latină se naște în 1079 în localitatea Le Pallet a provinciei Bretagne.

Abélard, sub numele său real Petrus Palatinus, studiază din Cicero, Horatius, Virgilius, Lucan, Ovidius și din alții, în Tours, apoi în Paris.

Disputele pe marginea universaliiilor erau întreținute de maestrul său, Guillaume, pe care, nu de puține ori, îl depășește, atrăgându-și aprecierea din partea studenților, disprețul din cel al maestrului. Deși își manifestă inteligența prin arta predării, la catedră, după o perioadă, în 1118, Abélard ia calea călugăriei la St. Denis, unde practică ceea ce știa mai bine – arta de a transmite tainele teologiei și ale filosofiei. În același an, 1118, va scrie **Logica „ingredientibus“** și **Dialectica**, apoi, în 1121 urmează **Theologia Summi Boni**. Ca orice spirit pătrunzător, geniul său nu rămâne neobservat și necondamnat de Sinodul de la Soissons.

Se pare că fiecare timp își are Sinodul lui!

Astfel, **Theologia Summi Boni** este considerată eretică și destinată focului, iar Abélard închis la St. Menard.

Înrăurirea acribiei intelectuale asupra personalității sale îi va face rost de alte conflicte de interes religios, Abélard ofensându-i pe călugări în momentul în care pune la îndoială identitatea lui Dionisie Areopagitul ca patron spiritual al mănăstirii (St. Denis). O nouă lucrare este acuzată de erezie de către Conciliul din Soissons. Abélard, datorită acestei lucrări – **De unitate et trinitate divina** – datorită animozităților de tot felul, suportă chiar o tentativă de crimă împotriva propriei vieți.

În 1129 devine, însă, duhovnic, perioadă în care începe să însemneze **Historia calamitatum** – scriere autobiografică. În 1141 Sinodul îl acuză din nou de erezie, decizia fiind susținută și de Papa Inocențiu al II – lea, care îi interzice să mai scrie, iar paginile existente să fie arse. În 1142, la 63 de ani, Abélard moare.

Textele propuse de volumul amintit adună cele mai importante fragmente, care pun în lumină atât spiritul pătrunzător al filosofului teolog, dar și calitatea acestuia de dialectician, ceea ce i-a atras, nu de puține ori, după cum s-a putut vedea, nenumărate acuzații și condamnări repetate.

Lucrările acestui filosof sunt de o importanță majoră, înscriindu-se pe linia ideilor cu privire la universalii, așa cum au fost stabilite de Aristotel în **Topica** I, 5, 102 a 31.

Cartea reprezintă un act de cultură autentică, nu doar în privința fragmentelor în latină și română, ci și datorită adăugirilor, fiind completată cu pasaje din Porfir cu privire la universalii. Parcurgând aceste pagini, atât în latină, cât și în română, în traducerea Simonei Vucu, deși filosoful s-a poziționat pe linia polemicii, e greu de spus care a fost părerea lui unitară cu privire la universalii, negând cu siguranță, însă, realismul lui Guillaume și nominalismul lui Roscelin. Uzitând de noțiunile lui Aristotel, Abélard arată atributele universaliiilor, demonstrând că nu sunt *res* (lucruri), dar putând fi predicate pentru lucruri.

Cartea se sprijină pe o bibliografie bogată, pe texte consistente, astfel încât, amănuntele oferite la sfârșit, notele de subsol nu lasă loc întrebărilor, comentariilor.

Lată că *zarul* filologic, rostogolit pe pajiștea gândirii de însăși mâna zeiței Fortuna, ne-a descoperit la întâmplare șase fețe magice: *critica literară, lingvistica, interviul, poezia, proza, traducerea*.

În final, mă bucur de toate acestea și vă spun:

Aneriphthó kybos!